

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tad-9 ta' Ottubru, 2003

Citazzjoni Numru. 7/2000/1

***Seyba Aluminium Limited
versus
Sea Malta Co. Limited***

Din il-kawla hija dwar [arr ta' merkanzija.

l-`itazzjoni tg]id illi s-so`jetà konvenuta kienet [arret merkanzija tas-so`jetà attri`i mill-port ta' Livorno g]al Malta. Is-so`jetà konvenuta, i`da, ma]aditx il-prekawzjonijiet me]tie[a li kellha tie]u u min]abba f`hekk lill-merkanzija saritilha]sara li g]aliha g]andha twie[eb is-so`jetà konvenuta.

Billi g]alxejn sej]et lis-so`jetà konvenuta biex tag]mel tajjeb g]ad-danni, is-so`jetà attri`i fet]et din il-kawla u qieg]da titlob illi l-qorti:

1. tg]id illi s-so`jetà konvenuta we]edha ta]ti g]ad-danni u g]all-]sara;
2. tillikiwda d-danni li [arrbet is-so`jetà attri`i; u

3. tikkundanna lis-so`jetà konvenuta t]allas id-danni hekk likwidati flimkien ma' l-img]ax u l-ispejje\, fosthom g]axar liri (Lm10) g]all-konsult.

Is-so`jetà konvenuta ressqet dawn l-e``ezżjonijiet:

1. hi ma ta]tix g]ad-danni g]ax wettqet l-obbligazzjonijiet kollha tag]ha ta]t il-kuntratt ta' [arr;

2. hi]adet il-prekawzzjonijiet kollha li fi`-`irkostanzi kellha tie]u, u ikkonsenjat il-merkanzija fl-istess stat kif ir`evietha;

3. is-so`jetà attri`i ma tatx avvi\ tal-]sara fi\-\mien li trid il-polza ta' kariku, u g]alhekk iddekadiet minn kull jedd biex i[[ieg]el lis-so`jetà konvenuta tag]mel tajjeb g]ad-danni;

4. is-so`jetà attri`i naqset ukoll milli tifta] il-kaw\la fi\-\mien li trid il-polza, li hu ta' tliet xhur mid-data tal-konsenja, u g]alhekk ukoll iddekadiet minn kull jedd g]ad-danni;

5. l-azzjoni saret]a\in g]ax ma saret ebda talba kif trid il-polza;

6. in-nuqqas ta' notifika ta' *cargo claim* fi\-\mien fuq imsemmi "ippre]udika irrimedjabbilment" l-interessi u l-jeddijiet tas-so`jetà konvenuta g]ax din illum ma tistax tie]u l-passi li jistg]u jkunu me]tie[a g]all-]arsien tal-jeddijiet tag]ha;

7. is-so`jetà konvenuta ma tafx jekk il-merkanzija li dwarha saret il-kaw\la hijiex l-istess wa]da li kienet [arret hi;

8. l-imballa[[tal-merkanzija ma sarx sew, u dan je]les lis-so`jetà konvenuta minn kull]tija; u

9. kien hemm "difetti inerenti" fil-merkanzija.

Il-fatti li wasslu g]al din il-kaw\la [raw hekk:

Is-so`jetà attri`i kienet ordnat kwantità ta' *aluminium* mill-Italja u qabbdet lis-so`jetà konvenuta biex ti]bor il-merkanzija mill-port ta' Livorno u twassalha Malta. Mill-fattura jidher illi l-merkanzija n]ar[et mill-fabbrika fis-17 u t-18 ta' Di`embru 1998, u skond is-so`jetà attri`i kellha titg]abba wkoll f`dawk il-jiem u kellha tasal Malta fil-21 ta' Di`embru 1998, li kien it-Tnejn. Skond il-polza tal-kariku, ìda, il-merkanzija tg]abbiet fis-27 ta' Di`embru 1998. Waslet Malta fl-4 ta' Jannar 1999, u ng]atat lis-so`jetà attri`i fis-6 ta' Jannar 1999.

Meta marru biex ji[b]ru l-merkanzija, ir-rappre\entanti tas-so`jetà attri`i raw illi kienet mikxufa i\da, billi ma kienx jidher li kien hemm xi]sara,]aduha fl-im]a\en tas-so`jetà attri`i.

Xi xahrejn jew tlieta wara s-so`jetà attri`i bdiet tqassam l-*aluminium* lill-klijenti tag]ha; kif dawn bdew ja]dmu l-*aluminium* setg]u jaraw illi kien imsaddad. Is-so`jetà attri`i minnufih bag]tet kampjuni lill-fabbrika taljana mnejn kienet xtrat l-*aluminium* u dawn bag]tu jg]idulha illi dan kien issaddad g]ax kien espost g]all-ilma ba]ar. Kien g]amel anali`i wkoll Dr George Peplow li xehed quddiem din il-qorti u qal illi fuq l-*aluminium* kien sab minerali kristallizzati fi proporzjonijiet li jixbhu]afna dawk li ssib fl-ilma ba]ar.

Mix-xhieda n]oloq ftit ta' dubju dwar min kellu jwassal il-merkanzija mill-fabbrika sal-port ta' Livorno. Il-fattura turi illi l-konsenja mill-fabbrika taljana kellha ssir *ex works*, i\da l-polza tal-kariku turi illi l-konsenja lill-bastiment saret f'Livorno. Is-so`jetà attri`i i\da tallega illi s-so`jetà konvenuta kienet imqabdda wkoll biex ti]bor il-merkanzija mill-fabbrika.

Fil-fatt il-polza ta' kariku turi illi *x-shipper* huwa *Comesmar s.p.a. "as agents only"*¹, u aktar 'l isfel tg]id illi *Comesmar s.p.a.* hija "*agent of Seamalta carrier*"². Tidher g]alhekk ra[onevoli l-konklu\joni illi l-]arr tassew sar minn din *Comesmar s.p.a.* li, ladarba hija l-a[ent tas-so`jetà konvenuta, g]an-nuqqas tag]ha quddiem is-so`jetà attri`i twie]eb is-so`jetà konvenuta.

L-anali`i kimika turi illi l-]sara saret min]abba kuntatt ma' l-ilma ba]ar, u jidher illi hemm qbil illi l-imballa[[ma sarx sew u g]alhekk il-merkanzija xxarrbet; fil-fatt, fit-tmien e`ezzjoni tag]ha s-so`jetà konvenuta tfittex li te]les mill-]tija billi tg]id illi kien hemm "*insufficiency of packaging*". Il-kwistjoni i\da hija min kellu d-dmir li jara li l-imballa[[isir sew.

Ix-xhud Arthur Manders, imressaq mis-so`jetà konvenuta stess, qal illi hija s-so`jetà konvenuta illi normalment, meta tara illi merkanzija te]tie[li titg]atta, tie]u]sieb li tg]attiha biex ma ssirilhiex]sara³. In-nuqqas fl-imballa[[, g]alhekk,

¹ Fol. 4, fuqnett, fuq ix-xellug.

² Fol. 4, isfelnett fuq il-lemin.

³ Ara x-xhieda ta' Arthur Manders fis-seduta tat-18 t'Ottubru 2002, fol. 146.

kien]tija tas-so`jetà konvenuta, u l-ewwel \ew[e`ezzjonijiet u t-tmien wa]da g]al din ir-ra[uni ma jistg]ux jintlaqg]u.

Lanqas tista' tintlaqa' d-disa' e`ezzjoni, li tg]id illi kien hemm "difetti inerenti" fil-merkanzija, g]ax prova ta' dawn id-difetti ma n[ibitx.

Ma tistax tintlaqa' wkoll is-seba' e`ezzjoni, li tg]id illi s-so`jetà konvenuta ma tafx jekk il-merkanzija li dwarha saret il-kaw\la hijiex l-istess wa]da li kienet [arret hi. Dwar dan xehed Carmelo Bartolo, direttur tas-so`jetà attri`i, u ikkonferma illi qabel ma nqala dan l-in`ident is-so`jetà attri`i dejjem kienet ta]dem bis-so`jetà konvenuta⁴; g]alhekk il-merkanzija li saritilha l-]sara bilfors li [arritha s-so`jetà konvenuta.

Fadal li nqisu l-e`ezzjonijiet dwar il-\mien meta ng]ata l-avvi\ tal-]sara lis-so`jetà konvenuta u meta saret il-kaw\la. G]all-g]anijiet ta' dawn l-e`ezzjonijiet, is-so`jetà konvenuta qieg]da tistrie] fuq dan il-patt fil-polza tal-kariku:

20 NOTICE OF LOSS OR DAMAGE TIME FOR SUIT

Unless notice of loss or damage and the general nature of such loss or damage be given in writing to the Company or his agents at the place of delivery before or at the time of the removal of the Container(s) or its contents into the custody of the merchants such removal shall be *prima facie* evidence of the delivery by the Company of the Container or the goods as described in the Bill of Lading. If the loss or damage is not apparent the notice must be given within 3 days of the delivery. In any event the Company shall be discharged from any liability unless suit is brought within 3 months after delivery of or the date the goods should have been delivered.

Ir-rappre\entanti tas-so`jetà attri`i xehdu illi l-ewwel li nteb]u bil-]sara kien g]all-]abta t'April ta' l-1999⁵; fil-pro`ess ma hemmx kopja ta' l-ittra li biha s-so`jetà attri`i av\at lill-konvenuta bil-]sarat, i\da mill-mistoqsija ta' l-avukat tas-so`jetà attri`i lix-xhud Arthur Manders fis-seduta tat-18 t'Ottubru 2002 u mit-twe[iba ta' l-istess

⁴ Ara ix-xhieda ta' l-istess Carmel Bartolo fis-seduta tat-18 t'Ottubru 2002, *fol.* 80.

⁵ Ara l-*affidavit* ta' Carmel Bartolo ma]luf fil-15 ta' Novembru 2001, *fol.* 21; ara wkoll ix-xhieda ta' l-istess Carmel Bartolo fis-seduta tat-18 t'Ottubru 2002, *fol.* 132.

xhud, jidher illi kien biss f' {unju ta' l-1999 li s-so`jetà attri`i g]arrfet lill-konvenuta⁶.

Jidher `ar g]alhekk illi l-avvi`l tal-]sara ma ng]atax fil-waqt, g]ax g]addew aktar minn tlitt ijiem mhux biss mill-konsenja `lda wkoll minn meta s-so`jetà attri`i saret taf bil-]sara.

Dan in-nuqqas `lda ma hux fatali g]all-azzjoni g]ax kull ma jag]mel hu li jo]loq biss presunzjoni *prima facie* illi l-merkanzija kienet konsenjata fi stat tajjeb. Rajna illi hemm bi`lejjed provi biex jeg]elbu din il-pre`unzjoni.

Is-so`jetà attri`i, `lda, naqset li tag]mel il-kaw`la fi `mien tlitt xhur mill-konsenja jew g]all-inqas minn meta setg]et tkun taf, jew ukoll, fl-a]jar ipotesi g]all-attri`i, minn meta fil-fatt saret taf bil-]sara.

Ma hemmx dubju illi, g]all-inqas fil-15 ta' {unju 1999, meta r`eviet ir-ri`ultat ta' l-anali`i tal-]sara mill-Italja⁷, is-so`jetà attri`i kienet taf mhux biss li lill-merkanzija saritilha l-]sara, `lda wkoll x`kien li g]amel il-]sara; madankollu il-kaw`la fet]itha fl-4 ta' Jannar 2000, sew aktar minn tlitt xhur wara.

Il-qorti taqbel mas-so`jetà attri`i illi l-patt ta' dekadenza stipulat fil-polza ma jiswiex g]all-kuntratt ta' [arr, g]ax huwa anqas mit-terminu ta' sena msemmi fl-Art. III.6⁸ tal-*Hague-Visby Rules* u g]andu l-effett li je]les lis-so`jetà konvenuta mir-responsabbiltà "*otherwise than as provided in [the]*

⁶ *Fol.* 158.

⁷ *Fol.* 27.

⁸ **III.6.** Unless notice of loss or damage and the general nature of such loss or damage be given in writing to the carrier or his agent at the port of discharge before or at the time of the removal of the goods into the custody of the person entitled to delivery thereof under the contract of carriage, or, if the loss or damage be not apparent, within three days, such removal shall be prima facie evidence of the delivery by the carrier of the goods as described in the bill of lading.

The notice in writing need not be given if the state of the goods has, at the time of their receipt, been the subject of joint survey or inspection.

Subject to paragraph 6bis the carrier and the ship shall in any event be discharged from all liability whatsoever in respect of the goods, unless suit is brought within one year of their delivery or of the date when they should have been delivered. This period, may however, be extended if the parties so agree after the cause of action has arisen.

In the case of any actual or apprehended loss or damage the carrier and the receiver shall give all reasonable facilities to each other for inspecting and tallying the goods.

Rules", bi ksur ta' l-Art. III.8⁹. Il-*Hague-Visby Rules* ig]oddu g]all-ka\ tallum g]ax it-tag]bija saret fl-Italja.

Biex waslet g]al din il-konkluzjoni, din il-qorti mxiet fuq is-sentenzi mog]tija mill-Qorti ta' l-Appell fis-7 t'April 1998 *in re John Galdes nomine versus James Gollcher et nomine* u *in re Dr Simon Micallef Stafrace nomine versus James Gollcher et nomine*.

Il-qorti g]alhekk ti`jad l-e`ezzjoni ta' dekadenza jew preskrizzjoni.

Fadal li ssir likwidazzjoni tad-danni.

Ma hemmx dubju illi s-so`jetà attri`i sofriet it-telf tal-merkanzija, li kienet tiswa tmint elef mitejn u tnejn u erbg]in lira u wie]ed u sebg]in `ente\mu (Lm8,242.71)¹⁰. Qieg]da titlob ukoll `ida telf ta' qlig].

Fil-fehma tal-qorti ma g]andu jing]ata ebda kumpens g]al telf ta' qlig]. Ir-ra[uni hija illi, kif xehed id-direttur tas-so`jetà attri`i, hija re[g]et bie[g]et lill-klijenti tag]ha l-istess ammont ta' merkanzija daqs dak mitluf¹¹, u l-qlig] g]alhekk xorta g]amlitu. Naturalment, dak il-bejg] partikolari ma kinitx sejra tag]mlu darbtejn li kieku l-merkanzija ma kinitx bil-]sara, u g]alhekk is-so`jetà attri`i ma g]andhiex tie]u l-qlig] darbtejn.

Il-qorti g]alhekk tillikwida d-danni fis-somma ta' tmint elef mitejn u tnejn u erbg]in lira u wie]ed u sebg]in `ente\mu (Lm8,242.71), u taqta' l-kawla billi, wara li ti`jad l-e`ezzonijiet tas-so`jetà konvenuta u tg]id illi din ta]ti g]addanni li [arrbet is-so`jetà attri`i, tikkundannaha t]allas lis-so`jetà attri`i tmint elef mitejn u tnejn u erbg]in lira u wie]ed u sebg]in `ente\mu (Lm8,242.71) flimkien ma' l-ing]ax u l-ispejje\ tal-kawla.

⁹ **III.8.** Any clause, covenant, or agreement in a contract of carriage relieving the carrier or the ship from liability for loss or damage to, or in connection with, goods arising from negligence, fault, or failure in the duties and obligations provided in this article or lessening such liability otherwise than as provided in these Rules, shall be null and void and of no effect. A benefit of insurance in favour of the carrier or similar clause shall be deemed to be a clause relieving the carrier from liability.

¹⁰ *Fol.* 96.

¹¹ Ara x-xhieda ta' Carmelo Bartolo fis-seduta tat-18 t'Ottubru 2002, *fol.* 134.

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----